

SZÍV ERNŐ

80 százalék

Nem akartam én ezt a címet adni, és nem is kíváncsoztam arra a személyre utalni, aki ezt a mennyiséget rövid, felejtető időszakra híressé tette. Mondhatni, szót sem érdemel. Inkább arra tennék javaslatot, képzeljék el azt az irodalmat, amelyikben csak remekművek vannak. Képzeljük el azt az irodalmat, ahol csak jó író pompázik, csupa zseni, csupa fénylőcsillag, a szavak Aphroditéi és Herkulesei, egymás hegyén, hátán. Képzeljük el azt az irodalmat, ahol minden olvasó értő, gondos, empatikus és együttérző, mint az édesanyja sírját ásó sírásó. Ezt csak azért mondom, mert az lett bölcsen megállapítva: a mai magyar irodalom nyolcvan százalékának a kukában lenne a helye. A silánynak, a rossznak, az epigonnak, a butának, a mértéktelennek, az örülnék, a laposnak, az altatónak. Aki ilyesmit állít, annak fogalma sincsen az irodalom – és egyáltalán – a művészet szerkezetéről, működéséről, annak fogalma sincsen arról, hogy mire való az irodalmi szó, mű, mire nem való, miért kell, mi jó belőle, mivel kell óvatosan bánni, mit illik ünnepelni. Bizonyos kiadók és irodalmi vállalkozások szeretik a rangsorokat, versenyeket. A legjobb író. A víruséra tíz legjobb könyve. Az év könyve, verse, antológiája, nem sorolom. Ez egy piaci szempont, jót tesz, nem tesz jót, ki tudja. A lényeg az, hogy jó író nincsen közepes vagy rossz író nélkül. A rossz író vagy a közepes író is írhat jót, tán még remekművet is, és a rossz író is tévedhet ingoványos vagy aknákkal elbutított földekre. A jó mű a rosszakból táplálkozik, belőlük lélegzik és eszik, sokszor tőlük sikkant el ötletet. Az igazán nagy és jelentős művek magányra vannak ítélve. Szerintem elég gyalázatos érzés lehet a hegycsúcs mardosó, hideg szelében leélni az életet, és valószínűleg lehetetlen is lenne, ha nem tudná az a mű, hogy alatta, mellette száz és ezer társ van, és az szerencse vagy ügyesség dolga volt, hogy éppen ő került oda. A Nobel-díj is hasonló eset. Kitüntettek vele egy író, százat lehetne éppúgy abban az évben, nem bicsaklana meg az oklevelet aláakanyarító tollhegy. A jó mű a rossz művek földjébe és talajába ereszt hajszáleret és gyökeret, azokból szív nedvességet, ásványt, anyagot, mámort. A jó műnek a rossz a hajózható folyó, tenger, a szélfúttá öböl, ahol vitorlásként lehet lebegni, míg lenről bámul a nap vakította sokaság. A rossz írótól megtanulod, mit nem szabad. Mit kellene másként. Mi sok, mi a kevés. Mi az érdektelen, mi a kínos. Megtanulhatod tőle, mi a hatásos. A divat, a trend. A jó írótól, aki persze tanult a rossz írótól is, az olvasó megtanulhatja, mi az, amit soha nem fog megtanulni igazán. Megtanulod a megtanulhatatlant, a megérthetetlen, a felfoghatatlant. Megtanulod, mi a szép, de soha nem fogod tudni elmondani. Soha nem érted majd egészen, gyötrődhetsz vele addig is, amikor neked nyitják a temetői kápolnaajtót. Megtanulsz tőle félni, remélni, kicsinek lenni. A rossz író biztosan szeretni akar téged, olvasót. A jó író átnéz rajtad, le se tojik, mégis többet ad talán. A jó író egy kiskanálnyi korty az isten sístergő izzadságából. A rossz író se kevesebb. Talán csak más az íze kicsit.